

රජගලින් හමු වූ ලංකාවේ විශාලතම ගල් පාත්‍ර යුගල පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

එච්. එච්. අශෝක කරුණාරත්න, කේ. එම්. ඇලෙක්සැන්ඩර්, කරුණාසේන හෙට්ටිආරච්චි
ඉතිහාසය හා පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය
hha.karunarathnathna@gmail.com

ප්‍රමුඛ පද

ආරාමික පරිශ්‍රය, පාත්‍ර යුගල, නිර්මාණ තාක්ෂණය, උපයෝගීතාව

හැඳින්වීම

“පාත්‍රය” හික්ෂු ජිවිකාවේ ප්‍රධානතම දෛනික පාරිභෝගික වස්තුවක් ලෙස සැලකිය හැකිය. දානමාන කාර්යයන් සඳහා මූලික ලෙස භාවිතයට ගැනුණු පාත්‍ර මැටියෙන් සකස්වූ අතර ඒවා විවිධ ප්‍රමාණයන්ගෙන් දැකගත හැකි වේ. ව්‍යුහාත්මක ස්වරූපය අනුව ඇතුළට නැමුණු ගැටිය සහිත මුවවිට කොටස (Rim) වෘත්තාකාර ස්වරූපයක් දරණ බඳ කොටස (Body Shape) ඕවලාකාර හා පතුල (Base) යන කොටස් වලින් මෙය යුක්තවේ. පුරාවිද්‍යාත්මක කැනීම්වල දී දෛනික පරිහරණය සඳහා මැටියෙන් කළ පාත්‍ර අනුරාධපුර හා පොළොන්නරු යුගයන්ට අයත් පස් ස්ථර වලින් බහුලව හමුවේ. වැඩි වශයෙන් ඒවායේ මුවවිට විශ්කම්භය වන්නේ සෙ: මි: 18 21 අතර ප්‍රමාණ වලිනි. ගැඹුර ඇතැම් ඒවායේ මඳක් වැඩිවන අතර ඇතැම් ඒවා අඩු ගැඹුරකින් යුතු වේ. හික්ෂුන් ආහාර අනුභවයට අමතරව ජලය හා තෙල් වැනි දෑ බහාලීම සඳහාද පාත්‍රය භාවිත කළ බවට සාහිත්‍යාගත තොරතුරු පවතී. මේ හැර ධාන්‍ය වර්ග බෙහෙත් ද්‍රව්‍ය ජලය ආදිය ගබඩා කිරීම සඳහා පාත්‍ර හැඩයෙන් යුක්ත මැටි බඳුන් හා ශිලාමය බඳුන් අනුරාධපුර යුගයේ සිට මහනුවර යුගය දක්වා ම ආරාම පරිශ්‍ර වලින් අඩුවැඩි වශයෙන් හමුවේ.

අම්පාර රජගල පුරාවිද්‍යා ආරාම පරිශ්‍රයෙන් හමුව ඇති පාත්‍ර හැඩයෙන් යුතු ගල් බඳුන් දෙක එම වර්ගයට අයත් ලංකාවේ මෙතෙක් හමුවී ඇති විශාලතම ගල් පාත්‍ර දෙක වශයෙන් හැඳින්විය හැකිය. අර්ධ කවාකාර හැඩයක් ගන්නා කුඩා ප්‍රමාණයේ ශිලාමය නිර්මාණ කීපයක් අනුරාධපුර දාගැබ් පරිශ්‍රවල ප්‍රවේශ දොරටු අසල පාදෝවනයට අවශ්‍ය ජලය රැස්කර ගැනීම සඳහා තැන්පත්ව තිබෙනු දැකගත හැකි වුවත් ඒවා කිසිවකුත් රජගල ගල්පාත්‍ර තරම් විශාලත්වයෙන් හා නිර්මාණ තාක්ෂණයෙන් උසස් මට්ටමක නොපවතී. රජගල ආරාමයෙහි එකම ස්ථානයෙහි ගල්පාත්‍ර දෙකක් ඇතත් ඉන් එකකට සුළු හානි

සිදුව තිබෙන අතර අනෙක සම්පූර්ණයෙන් කැඩී ගොසිනි. එහෙත් එහි කුඩා කැබලි කීපයක් හැර ඉතිරි සියල්ල මේවන විට සොයාගෙන ඇත. මුහුදු මට්ටමින් අඩි 1038 ක් උස රජගල කන්ද මත ගොඩනැගුණු ආරාම භූමියෙහි මෙම ගල් පාත්‍ර සකසන ලද්දේ කවර අරමුණකින්ද එසේම ඒවා නිර්මාණය කළ කාල වකවානු කවරේදැයි පුරාවිද්‍යාත්මක දත්ත ඇසුරින් විමසා බැලීම සුදුසුය.

පර්යේෂණ අරමුණ

මෙහි ප්‍රධාන අරමුණ වනුයේ රජගල විහාර පරිශ්‍රයෙන් හමු වූ ගල් පාත්‍ර යුගල පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක හා උපයෝගීතාව පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීමයි.

පර්යේෂණ ගැටලුව

රජගල ආරාමික පරිශ්‍රය තුළ ප්‍රමානාත්මකව විශාලව සැකසූ ශිලාමය පාත්‍ර යුගලෙහි උපයෝගීතාව කෙබඳු වීද?

අන්තර්ගතය

නැගෙනහිර පළාතට අයත් අම්පාර දිස්ත්‍රික්කයේ උභන ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ රජගල තැන්න ග්‍රාම නිළධාරී වසමේ පිහිටි රජගල කන්ද ඓතිහාසික වැදගත් කමක් හිමි කර ගන්නා පුණ්‍ය භූමියකි. අතීත බෞද්ධි අනුව රජගල කන්ද පුදබිම රුහුණු රටට අයත් බව මූලාශ්‍රගත තොරතුරු අධ්‍යයනයේ දී පැහැදිලි වේ. මෙම විහාරය රජගල, රජගලතැන්න, රාස්සහෙළ ආදී නම් කීපයකින් වර්තමානයේ දී හඳුන්වනු ලබන අතර අතීතයේදී ධනනිසපවත, වනනිසපවත, කුබලවනිසපවත, ගිරිකුබලවනිසපවත, රවකලකුබලවනිසපවත, අරියාකරවෙහෙර, අරිත්තරාවෙහෙර ආදී නම් වලින් හඳුන්වනු ලැබ ඇත. මේ පිළිබඳව කරුණු දක්වන පරණවිතාන මහතා මහාවංශයට අනුව (මහාවංශය 1967: 33,26) සද්ධාතිස්ස රජුගේ පුත්‍ර ලක්ෂ් නිස්ස (ක්‍රි.පූ. 119109) රජතුමා විසින් කරවන ලද ගිරිකුම්භීල විහාරය මෙය විය හැකි බවයි. එම රජතුමාට අයත් ශිලාලේඛන කීපයක්ම රජගල ආරාම භූමියෙන් හමුව ඇති බැවින් මෙම නිගමණය වඩා නිවැරදිය.

රජයේ මිනුම් දෙපාර්තමේන්තුවට අනුව 1968.09.28 වන දින රජගල පුරාවිද්‍යා රක්ෂිත භූමිය අක්කර 1025 පර්චස් 16ක් ලෙස බෙදාවෙන් කළ අතර 1977.02.14 දින නැවත මිනුම්ගත කිරීම් අනුව එය අක්කර 1025 භූමියක් අයත් බව නැවත තහවුරු කර ඇත. වර්ෂ 2015 දී රජයේ මිනුම් දෙපාර්තමේන්තුවේ සංඛ්‍යා දත්ත අනුව එය අක්කර 993 ක් ලෙස ගණනය කරන ලදී. 2016 වර්ෂයේ මිනුම් දෙපාර්තමේන්තුවේ දත්තයන් මගින් අනාවරණය කර ගත් තොරතුරු අනුව එය 943km² කි .

දකුණේ සිට උතුරට විහි දී යන කඳුගැට කිහිපයකින් සමන්විත රජගල ආරාමික පුරාවිද්‍යා භූමිය පැතිරුණු විශාල ප්‍රමාණයේ ගල් තලා, උස් ගල් පර්වත, නෙරුම් හා බෑවුම් ආදී ස්වාභාවික පිහිටීම් වලින් අනූන පරිශ්‍රයකි. මුහුදු මට්ටමේ සිට අඩි 1038ක් පමණ උස මෙම කඳු වැටිය පුරාම භූගෝලීය පිහිටීම සැලකිල්ලට ගනිමින් උපයෝගීතාව අනුව දාගැබ්, බෝධිසරය, පිළිමගෙය, ආදී පූජණීය ගොඩනැගිලි හා භික්ෂු වාසයට අදාළ ලෙන්, ආවාස, දානශාලා, ජන්තාසර, පොහොය සීමා ආදී ආරාමික ගොඩනැගිලි නිර්මාණයකොට ඇති අයුරු හඳුනාගත හැකි ය. දෛනික ජල අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීම සඳහා ස්වාභාවික ගල් තලයේ නිර්මිත දිය කෙම් හා වේලි බැඳ ලොකු කුඩා පොකුණු නිර්මාණයකොට ගෙන ඇත.

ඉහත විස්තර කළ ගල් පාත්‍ර දෙක ද කඳු මුදුනේ ජල අවශ්‍යතා සපුරාගැනීමට අරමුණුකොට කඳු මුදුනේ වර්ෂය පුරාම නොසිඳී ජලය ගලා යනකුඩා දිය පහරක් ආසන්නයෙහි නිර්මාණයකොට තිබීමෙන් පැහැදිලිවේ.

ආරක්ෂිත මට්ටමේ ඇති ගල් පාත්‍රයේ ප්‍රමාණාත්මක විශ්ලේෂණය අනුව මුවවිට විශ්කම්භය 133cm කි. ගැඹුර 74cm ක් වන අතර පාත්‍රයේ ඝනකම විවිධාකාර ලෙස හඳුනාගත හැකි ය. මුවවිට ඝනකම 7cm වන අතර පතුලට වන්නට ක්‍රමයෙන් ඝණකම වැඩි වූ අයුරක් දකගත හැකි වේ. විශාල ජල ප්‍රමාණයක් රඳවාගත හැකි පරිදි වැඩි වපසරියකින් ගල් පාත්‍රය නිර්මාණය කොට ඇති අයුරු දකගත හැකි ය.

කැබලි ගණනාවකට කැඩී ගිය දෙවන ගල් පාත්‍රයෙහි මේවන විට සංරක්ෂණය කොට තැන් කැබලි එකලස්කොට ඇත. එහි මුවවිට විශ්කම්භය 121cm ක් වේ. මුවවිට ඝනකම 10cm කි. ගැඹුර 81cm ක් වන අතර ගල් පාත්‍රයේ ගතකම විවිධය. මෙම ගල් පාත්‍ර දෙක ප්‍රමාණාත්මක හා බාහිර නිර්මාණාත්මක ස්වරූපය අනුව ද විෂමතා හඳුනාගත හැකි වේ. සංරක්ෂිත තත්ත්වයේ පවතින ගල් පාත්‍රය දැනට විනාශ වී ඇති ගල් පාත්‍රයට වඩා උසින් අඩු ය. බැඳු බැල්මට අර්ධ ගෝලාකාර ස්වභාවයක් දකගත හැකි ය. එම පාත්‍රයේ මුවවිට වටා අඟල් 1½ ක් පමණ ඝනකම රේඛාවක් දැකිය හැකි වේ. මනා වූ නිමාවක් දැකිය හැකි මෙම ගල් පාත්‍රයෙහි ඝණකම දෙවන ගල් පාත්‍රයට වඩා අඩු ය. දෙවන ගල් පාත්‍රය ඉලිප්සාකාර ස්වරූපයක් දරණ අතර පළමු ගල් පාත්‍රයට වඩා මුවවිට විශ්කම්භය අඩුය (121cm, 133cm). එම පාත්‍රය රළු නිමාවකින් යුක්ත වේ.

මෑත කරන ලද කැනීම්වලට අනුව පාත්‍ර දෙක සැලසුම් සහගතව සකසන ලද මණ්ඩපය සහිත විශේෂ ගෘහයක් තුළ තැන්පත්කොට තිබී ඇත. එසේම එම පාත්‍ර දෙක සඳහා ජලය සැපයූ ගලින් කළ ජල මාර්ග පද්ධතියක සාධක ද කැණීම්වලින් අනාවරණය වී ඇත. ඒ අනුව මෙය ආරාමික හික්ෂුන්ගේ දෛනික ජල අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කිරීමට අරමුණු කොටගෙන ජලය ගබඩා කොටගත් බඳුන් දෙකක් ලෙස හඳුනාගත හැකි ය. මෙය ස්ථානගත වී ඇත්තේද දාන ශාලාව ජන්තාසරය පොහොයගෙය ආදී දිකිරීම් වලට ආසන්නයෙන් වන අතර ලෙන් පද්ධතිය සහිත ප්‍රධාන කඳු ගැටයට ප්‍රවේශවන පියගැට පන්තිය පාමුලය. මේ අනුව මෙම පාත්‍ර දෙක දොරටු සහිත ජල මණ්ඩපයක් තුළ ආරක්ෂිතව තැන්පත් කර ඇති බවක් පෙනීයන හෙයින් පිරිසිදු ජලය පානය කිරීමට අරමුණු කොටගෙන අපද්‍රව්‍ය ආදිය එක් වීම වැලැක්වීම සඳහා ගොඩනැගිල්ල ඉදිකළ බව සිතීමට පුළුවන.

මෙහි තවත් විශේෂත්වයක් වන්නේ ජල පිහිල්ල මඟින් ගලා එන ජලයෙන් පාත්‍ර පිරී ගිය පසු ඉවත් වන ජලය හා පරිහරණය කිරීමේ දී ඉවත්වන ජලය ක්‍රමානුකූලව කුටියෙන් පිටතට ගලා යෑම බිම් මට්ටමේ සිට සකසන ලද කාණු පද්ධතියක් දකගත හැකි ය. එම ජල පිටතට ගලා එන ස්ථානයෙහි මකර මුඛයක් තුළින් ජලය පිටතට වැස්සෙන පරිදි නිර්මාණය කොට තිබීම ද කලාව හා තාක්ෂණය එක්කරගත් සුවිශේෂ අවස්ථාවක් ලෙස දැක්වීමට පුළුවන.

මෙබඳු දොරටු පැන්මඩුවක් හා ඒවායේ ක්‍රියාත්මක කළ නීතිය පිළිබඳව තොරතුරු සිව්වන මිහිඳු රජුට අයත් අනුරාධපුර බෞද්ධ වැට පුවරු ලිපියෙන් තොරතුරු අනාවරණය වී ඇත. එම ලිපියට අනුව ජලය ආරක්ෂිතව තැම්පත් කළ දෙමහල් මණ්ඩපයක් තිබී ඇති අතර එහි පාරිශුද්ධ භාවය ආරක්ෂා කිරීමට අවශ්‍ය නීති රීති පනවා තිබී ඇත. ඒ අනුව රජගල පාත්‍ර සහිත ගොඩනැගිල්ල ද දොරටු පැන්මඩුවක් බව සිතිය හැකි ය. මෙහි

නිර්මාණාත්මක කාලය පිළිබඳ නිශ්චිත අදහසක් ගත නොහැකිවන අතර පුරාවිද්‍යා කැනීම් වලින් එහි ඉදිකිරීම් අවධි 3ක පමණ සාධක දැකගත හැකිවිය. බොහෝවිට මෙය ක්‍රි: ව: 5 10 සියවස් අතර නිර්මාණය කරන්නට ඇතැයි අනුමාන කළ හැකිය.

සමාලෝචනය

ලංකාවේ පුරාවිද්‍යාත්මක කැනීම් පරිශ්‍රයන් තුළින් විවිධ ප්‍රමාණයේ මැටි හා ශෛලමය පාත්‍ර හමු වේ. රජගල පුරාවිද්‍යා ආරාමික පරිශ්‍රයෙහි වූ ගල් පාත්‍ර යුගල වෙනත් ස්ථානයන්ගෙන් හමු වන පාත්‍රයන්ට වඩා ප්‍රමාණාත්මක හා උපයෝගීත්වයෙන් වෙනස් ස්වරූපයක් උසුළයි. හුදෙක් හික්ෂුන්ගේ ජල පරිභෝජනය සඳහා පමණක් ඉදිකරන්නට ඇතැයි විශ්වාස කළ හැකි මෙය විශේෂිත කුටියකින් ආවරණය කර තිබීමෙන් ඒ බව තහවුරු වේ. මෙවැනි භූ විෂමතාවක් සහිත ආරාමික පරිශ්‍රයන් කොතෙක් හඳුනාගත හැකි වුව ද එවැනි ස්ථානයන් තුළින් මෙවැනි පාත්‍ර වාර්තා වී නොමැත. මෙහි උපයෝගීත්වය සලකා බැලීමේ දී දැඩි ජල අවශ්‍යතාව නිසා හෝ ස්වභාවික ජල උල්පත මගින් රැස්වන ජලය නිසි පරිදි කළමනාකරණය කිරීමේ අරමුණින් මෙය ඉදි කරන්නට ඇති බවයි. වර්තමානය තුළ පවා නොසිඳෙන මෙම දිය උල්පත මුල් කාලයේ වන විට වඩාත් සක්‍රීය මට්ටමේ පවතින්නට ඇති බවත් මෙවැනි ශුෂ්ක පරිසරයකට එවැනි ස්වභාවික උල්පත සම්පතක් වූ බැවින් එය නිසි පරිදි කළමනාකරණය කිරීමේ අරමුණින් මෙම පාත්‍ර යුගල ඉදි කරන්නට ඇති බවයි.

පරිශීලන තාමාවලිය

- ගුණරත්න එල් (2007) රසවාහිනි, කොළඹ.
- ගොඩකුඹුර, සී. 19611962 පුරාවිද්‍යා පාලන වාර්තාව ,පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව.
- දීපවංශය (1970) කිරිඇල්ලේ ඥාණවිමල, කොළඹ.